

«Το Πρόγραμμα του “Παγκοσμίου Δικτύου Θρησκευτών για Παιδιά” (GNRC) της ARIGATOU ως πρότυπο των ελληνικών Προγραμμάτων Σπουδών για τα Θρησκευτικά».

«Η ιστορία εκτυλίσσεται ως εξής:

Εν μέσω σκόπιμης πρόκλησης αναταραχής στα σχολεία, κυρίως της Μέσης Εκπαίδευσης, εξαιτίας των εγκυκλίων του 2008, που αφορούν στις αλλαγές από το μάθημα των Θρησκευτικών, τίθεται σε πιλοτική εφαρμογή, το 2011, το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών στα Θρησκευτικά Δημοτικού και Γυμνασίου, το οποίο αλλάζει ριζικά τον προσανατολισμό του μαθήματος. Εγκαταλείπεται η ισχύουσα μέχρι σήμερα γνώση της Ορθόδοξης πνευματικότητας και η γνωριμία των θρησκειών σε χωριστές ενότητες, αντί ενός διαθρησκειακού συγκρητιστικού συνονθυλεύματος, επενδυμένου με διαλογισμό, βιωματικές πρακτικές, διαθρησκειακές κατασκευές, συνεντεύξεις με ιερείς θρησκειών, διαθρησκειακά παιχνίδια κ.α. Έτσι, εκτιμάται, πως το νέο ΠΣ θα γίνει πιο ελκυστικό, και, παράλληλα, θα καλύψει τα αξεπέραστα θεολογικά και παιδαγωγικά προβλήματα που δημιουργεί, εξαιτίας της ανάμειξης και ταυτόχρονης παρουσίασης, σε μικρούς και ανήλικους μαθητές, ετερόκλητων γνώσεων από έξι θρησκείες και τρεις ομολογίες.

Η Πανελλήνια Ένωση Θεολόγων αναδεικνύει ακατάπαυστα το πρόβλημα προς κάθε κατεύθυνση, προς το Υπουργείο Παιδείας, προς την Ιερά Σύνοδο και τους Μητροπολίτες, προσωπικά, με την αποστολή όλων των σχετικών επιστημονικών εργασιών, προς τον ελληνικό λαό, με ημερίδες, συνέδρια Πρακτικά Συνεδρίων και ανακοινώσεις. Τρέχει παντού.

Έπειτα από τη γενική κατακραυγή για τα χονδροειδή και βλάσφημα λάθη σε θεματικές ενότητες του νέου Προγράμματος, τα οποία προκλήθηκαν εξαιτίας αυτής της διαθρησκειακής λογικής που το διέπει, οι συντάκτες του αναγκάστηκαν λίγο να τα περιορίσουν, στο αναθεωρημένο Πρόγραμμα του 2014, επιμένοντας, όμως, να μείνει άθικτος ο διαθρησκειακός συγκρητιστικός χαρακτήρας του. Την πρόταση, να εφαρμοστούν οι νέες διδακτικές πρακτικές στο ισχύον Πρόγραμμα, χωρίς να αλλάξει ο ορθόδοξος προσανατολισμός του - την απέρριπταν, επιμένοντας, ότι οι νέες διδακτικές μέθοδοι εφαρμόζονται μόνο διαθρησκειακά. Αυτή η απόλυτη επιμονή τους στη διαθρησκειακή ή πολυθρησκειακή μάθηση, σε συνδυασμό με την κατάρριψη

θεμελιωδών ζητημάτων της ορθόδοξης διδασκαλίας, κίνησε την υποψία, να ερευνηθεί σε βάθος κάθε πληροφορία που σχετίζεται άμεσα ή έμμεσα με το νέο Πρόγραμμα.

Υπήρξαν πληροφορίες ότι τα σεμινάρια του νέου Προγράμματος Σπουδών συνδέονται με κάποια οργάνωση ARIGATOU. Έτσι, η ΠΕΘ έστρεψε την έρευνά της προς αυτήν την οργάνωση και μελέτησε το υλικό που η ίδια η Arigatou έχει αναρτήσει για τον εαυτό της, καθώς και για τα πρόσωπα και τις οργανώσεις, με τις οποίες συνεργάζεται. Πολύτιμα συμπεράσματα εξήχθησαν από τα αναρτημένα βιβλία, διότι πληροφορούν, από πρώτο χέρι, σχετικά με την ιστορία, τις ιδέες και τα προωθούμενα προγράμματα Σπουδών, που σκοπό έχουν να διαπαιδαγωγήσουν, με τη νέα διαθηρησκειακή ηθική, τα παιδιά όλου του κόσμου, φυσικά, και της Ελλάδος. Τα κείμενα είναι όλα στην αγγλική γλώσσα και σ' αυτό το σημείο θέλουμε δημοσίως να ευχαριστήσουμε τους εθελοντές καθηγητές της αγγλικής γλώσσας, οι οποίοι με μεγάλη προθυμία μετέφρασαν το υλικό, που μέχρι σήμερα έχει μελετηθεί.

Από την ανωτέρω έρευνα ήρθαν στο φως οι παρακάτω συμπλεκόμενες πληροφορίες, οι οποίες παρουσιάζονται συνοπτικά:

Η οργάνωση Arigatou και οι σκοποί της

Το ίδρυμα **Arigatou** ιδρύθηκε από τον Takeyasu Miyamoto, το 1990. Προέρχεται από τη νέα ιαπωνική βουδιστική οργάνωση Myochikai, την οποία ίδρυσε, το 1950, η Mitsu Miyamoto, με σκοπό να γίνουν οι διδασκαλίες του Βουδισμού «η ραχοκοκαλιά του κόσμου» και να διαδοθεί η λατρεία του Βούδα, ο διαλογισμός και οι ιδέες του ιερού βιβλίου Lotus Sutra. Για την πραγμάτωση αυτού του στόχου, συνεργάστηκε με οργανώσεις βουδιστών, ινδουιστών και πνευματιστών που είχαν, επίσης, το ίδιο ιεραποστολικό όραμα.

Το 2000 εγκαινίασε το **Global Network of Religions. Interfaith Action for the Children of the World (GNRC)** - «Παγκόσμιο Δίκτυο Θρησκειών για παιδιά» - προκειμένου οι ιδέες της Arigatou να εξαπλωθούν ταχύτερα και αποτελεσματικά στον κόσμο των παιδιών. Ακολούθως, το 2002, μιλώντας στον ΟΗΕ εκ μέρους του ανωτέρω δικτύου, πρότεινε την ίδρυση ενός «**Διαθηρησκειακού Συμβουλίου των παιδιών για την ερχόμενη γενιά**» - «Conference of Children for the Coming Generation» (CCG) – αρμόδιου για τη συγκέντρωση παιδιών απ' όλες τις χώρες και υπερβαίνοντας τα εθνικά και θρησκευτικά σύνορα.

Το 2004, ο Takeyasu Miyamoto μαζί με το Παγκόσμιο Δίκτυο

θρησκειών αποφάσισαν να ιδρύσουν το «Interfaith Council on Ethics Education for Children» - «Συμβούλιο Διαθρησκειακής Ηθικής Εκπαίδευσης για Παιδιά» που θα αναλάμβανε το έργο της συγγραφής και της υλοποίησης των διαθρησκειακών και διαπολιτισμικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων στα μικρά παιδιά. Μεταξύ των μελών του Συμβουλίου αυτού είναι ένας έλληνας, ο Άγγελος Βαλλιανάτος, το δε πρώτο πρόγραμμα που συντάχθηκε αυτό το Συμβούλιο είναι το “Learning To Live Together” - (LTLT) Μαθαίνοντας να ζούμε μαζί. Με πρότυπο αυτό το πρόγραμμα συντάχθηκε το νέο Πρόγραμμα Σπουδών που επιδιώκει το Υπουργείο Παιδείας να επιβάλλει αντί του ισχύοντος Προγράμματος με ορθόδοξο προσανατολισμό.

Η Arigatou, μεθοδικά, επεκτείνοντας το διαθρησκειακό της έργο, καθιέρωσε, το 2008, την «ημέρα προσευχής και δράσης για τα παιδιά», όρισε δε να εορτάζεται, ετησίως, στις 20 Νοεμβρίου, ταυτόχρονα με την Παγκόσμια ημέρα του παιδιού, που καθιέρωσε ο ΟΗΕ το 1954. Κατά την ημέρα αυτή προσκαλούνται να συμμετάσχουν ενήλικες από κάθε θρησκειακό χώρο, ακόμη και παραθρησκευτικό, αιρετικό ή κοσμικό, καθώς και αυτόχθονες ομάδες, προκειμένου να προσευχηθούν και να διαλογισθούν για την οικοδόμηση της ειρήνης και της συναδέλφωσης των λαών, καθώς και να αναλάβουν δράσεις για την επίλυση των προβλημάτων που αφορούν στα παιδιά. Έτσι, εξ αφορμής των παιδιών συγκαλούνται, επίσης και, οι ενήλικες, οπότε όλοι, **μικροί και μεγάλοι, κατευθύνονται από την οργάνωση, να συμπλέουν με τις πανθρησκειακές ιδέες της και να επεκτείνουν τα προγράμματά της.**

Για παράδειγμα, στις 20 Νοεμβρίου 2015, στην «Παγκόσμια Ημέρα Προσευχής και Δράσης για τα Παιδιά» (DPAC), συναντήθηκαν τριάντα ηγέτες θρησκειών και οργανισμών που σχετίζονται με την πίστη - ρωμαιοκαθολικοί, ευαγγελικοί, μορμόνοι, bahá'í, ινδουιστές, εβραίοι, οπαδοί της οργάνωσης Brahma Kumaris, της Διεθνούς Εταιρείας για τη θεία Συνειδητοποίηση «International Society for Divine Realization», του Sri Sathya Sai Baba και της Art of Living - προκειμένου να συζητήσουν ποιμαντικές πρωτοβουλίες. Ερώτημα: Ποιμαντικές πρωτοβουλίες; Είναι δυνατόν; Και όμως, για τη λογική της Arigatou, είναι.

Άλλες οργανώσεις:

Όπως διαπιστώνεται, εκτός από την βουδιστική οργάνωση Myochikai, δραστηριοποιούνται, επίσης, ιεραπόστολοι από άλλες

τέσσερις βουδιστικές οργανώσεις, πέντε ινδουιστικές και μία πνευματιστική, δηλ. συνολικά έντεκα ομάδες. Όλες μαζί συνεργάζονται στη διοίκηση των συμβουλίων της Arigatou, ενώ αποφασίζουν και προωθούν τις θρησκευτικές πεποιθήσεις τους, μέσα από τα εκπαιδευτικά της προγράμματα. Άλλοι από αυτούς διοικούν το Συμβούλιο του Παγκοσμίου Δικτύου Θρησκειών για παιδιά, άλλοι το Συμβούλιο για τη διαθρησκευτική ηθική Διαπαιδαγώγηση των παιδιών, ενώ άλλοι είναι συνεργάτες στον τομέα προώθησης των εκπαιδευτικών διαθρησκευτικών και διαπολιτισμικών προγραμμάτων της Arigatou, στις διάφορες χώρες του κόσμου. Οι ομάδες, οι ιεραπόστολοι και οι θέσεις τους είναι:

- **Rissho Kosei Kai**, με ιεραπόστολο τον **Rev. Keiichi Akagawa**, μέλος του Δ.Σ. του **GNRC**.
- **INEB: International Network of Engaged Buddhists** Βουδιστές μοναχοί, αφοσιωμένοι στην ιεραποστολή, κατευθύνουν την Arigatou: **Sulak Sivaraksa**, **Maruyama Teruo**, 14ος Δαλάι Λάμα, Thich Nhat Hanh, **Theravada Bhikkhu**, Maha Ghosananda και ο **Somboon Chungprampree**, μέλος του Δ.Σ. του **GNRC**.
- **Jodo Shu**, με ιεραπόστολο τον **Okochi Hidehito** και εκσυγχρονισμένο βουδιστικό λόγο.
- **Κίνημα Sarvodaya Shramadana**, με ιδρυτή τον γκουρού **A.T. Ariyaratne**, παράλληλα, μέλος του Δ.Σ. του **Interfaith Council on Ethics Education**.
- «Αποστολή **Ραμακρίсна**» του γκουρού **Βιβεκανάντα**. Η Αποστολή που άνοιξε το δρόμο της ιεραποστολής στη Δύση. Ο **Σουάμι Atmapriyananda**, μέλος του Δ.Σ. του **GNRC**.
- «Αποστολή **Chimaya**» του γκουρού **Dayananda Saraswati**. Ο ιεραπόστολος **Anantanand Rambachan**, μέλος του Δ.Σ. του **GNRC**.
- **Shanti Ashram**, του γκουρού **Nigamananda Paramahansa**. Η διευθύντρια του άσραμ **Kezevino Aram**, παράλληλα, μέλος του Δ.Σ. **Interfaith Council on Ethics Education**.
- **Κίνημα Arya Samaj** του γκουρού **Dayanand Saraswati**, με ιεραπόστολο τον **Swami Agnivesh**, μέλος της επιτροπής του Διαθρησκευτικού Συμβουλίου με θέμα την Ηθική Εκπαίδευση των παιδιών.
- **Κίνηση Swadhyay Parivar** του γκουρού **Pandurang Shastri Athavale**, με ιεραπόστολο την **Didi Athavale Talwalkar**, μέλος του Διαθρησκευτικού Συμβουλίου.

- **Οomoto, των πνευματιστών-μάγων Nao και Onisaburo Deguchi.** Η πνευματική ηγέτης της Oomoto **Kurenai Deguchi** είναι μέλος του GNRC και παρουσίασε το Πρόγραμμα LTLT στη διεθνή κοινότητα. Άξιο επισήμανσης είναι ότι οι Πνευματιστές της Oomoto επιδιώκουν την «ενότητα των θρησκειών», φανερώνοντας, έτσι, πώς αυτή η «ενότητα» - μείξη - συμφωνεί με τις επιδιώξεις των πονηρών πνευμάτων που υπηρετούν.

Υπογραμμίζεται ότι κάθε θρησκεία, αίρεση, παραθρησκεία, κοσμική άποψη είναι αποδεκτή από την Arigatou.

Πέρα από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των οργανώσεων, υπάρχουν κοινά σημεία στη συμπεριφορά τους, τα οποία είναι χρήσιμο να επισημανθούν:

- α) Οι ανωτέρω οργανώσεις έχουν, ως όραμα, να διαδώσουν την πίστη τους παγκοσμίως. Αυτό το αναφέρουν σε κείμενά τους, συμβουλευτικού χαρακτήρα, που είδαν το φως της δημοσιότητας.
- β) Επενδύουν τον ιεραποστολικό σκοπό τους, σύμφωνα με τις οδηγίες των γκουρού, με δράσεις, όπως η ίδρυση κοινωφελών ιδρυμάτων, η συμμετοχή σε διαθρησκειακά συνέδρια για την αντιμετώπιση τοπικών και παγκόσμιων προβλημάτων - πχ. της βίας, της πείνας, της καταστροφής του περιβάλλοντος, του αναλφαριθμισμού, της παιδικής εκμετάλλευσης - ώστε να φαίνεται πως οι θρησκευτικές τους ιδέες δεν αφορούν μια παλιά εποχή, αλλά το σήμερα και προσφέρονται, ως εναλλακτικός τρόπος ζωής και αντιμετώπισης.
- γ) Οι εν λόγω οργανώσεις συνδέονται με διεθνείς οργανισμούς όπως ο ΟΗΕ, αφενός, για να αποκτήσουν οι ενέργειές τους το ανάλογο κύρος, και αφετέρου, μέσα από την ευρύτερη συνεργασία, να επιτύχουν διευκολύνσεις, προβολή, ταχύτατη εξάπλωση των ιδεών τους, οικονομικά οφέλη από τη συμμετοχή τους σε προγράμματα, συναλλαγές, δωρεές κ.α.

Η Arigatou έχει διεισδύσει στο Παγκόσμιο Συμβούλιο των Εκκλησιών. Στελέχη του ΠΣΕ υπηρετούν τα Πρόγραμμά της.

Ιδιαίτερα κρίσιμη η συνεργασία της Arigatou με το Παγκόσμιο Συμβούλιο των Εκκλησιών. Διαπιστώνεται ότι στις διαθρησκειακές

συναντήσεις του ΠΣΕ συμμετέχουν, ιεραπόστολοι εκ των οργανώσεων που συνδιοικούν την Arigatou. Συμβαίνει δε το εξής ακατανόητο για έναν οργανισμό που αφορά στην χριστιανική πίστη και μαρτυρία στον κόσμο: Η Διοίκηση του ΠΣΕ δεν αξιολογεί τους λόγους για τους οποίους της προτείνουν την από κοινού με τις θρησκείες κοινωνική δράση, ούτε την οριοθετεί έναντι των εξωχριστιανικών στόχων τους, μολονότι οι ιεραπόστολοι αυτοί δηλώνουν, με σαφήνεια, πως ο λόγος ύπαρξης και δράσης τους είναι να διαδώσουν, μέσω της κοινωνικής εργασίας, τις θρησκευτικές και φιλοσοφικές αντιλήψεις των ομάδων από τις οποίες προέρχονται.

Εν συνεχεία, μέλη της Διοίκησης του ΠΣΕ χάνουν την αυτοσυνειδησία τους, ως λειτουργοί της Εκκλησίας του Χριστού, λησμονούν την εντολή, να πορευτούν στον κόσμο και να κηρύξουν την εν Χριστώ σωτηρία, και συμπεριφέρονται ως χαμένα πρόβατα που αναζητούν ποιμένα. Προσαρμόζουν τη συμπεριφορά τους στα πιστεύω της Arigatou και των ομάδων που την συγκροτούν, συμμετέχουν σε λατρευτικές συνάξεις τους και προσκαλούν χριστιανικές ομολογίες να πράξουν το ίδιο. Τελευταία χρόνια καθιερώθηκε η ετήσια συμμετοχή του ΠΣΕ στην Ημέρα Προσευχής και Δράσης για τα παιδιά, την οποία, όμως, διοργανώνει η Arigatou για την επέκταση των πανθρησκειακών στόχων της.

Η Arigatou, από την πλευρά της, επιβράβευσε το μέλος της Διοίκησης του ΠΣΕ, (Hans Ucko) που συνέδεσε τον οργανισμό μαζί της, παραχωρώντας του εξουσίες. Τον διόρισε Σύμβουλο σε όλους τους τομείς δράσης της. Ο δε εκπρόσωπος του ΠΣΕ, με την ιδιότητα του Συμβούλου και των δύο οργανισμών, του ΠΣΕ και της Arigatou, διοργανώνει διαθρησκειακές δράσεις, στις οποίες προσκαλεί να συμμετάσχουν **βουδιστές, Χριστιανοί, Ινδουιστές, Εβραίοι, Μουσουλμάνοι, Σιντοϊστές, Ζωροάστρες, Μπαχάι, Σιχ, Μπράχμα Κουμάρις, μέλη αυτοχθόνων θρησκευτικών παραδόσεων και πολλές άλλες θρησκευτικές και πνευματικές παραδόσεις**. Σκοπός των συναντήσεων, να συζητήσουν και, μεταξύ άλλων, να προσευχηθούν, από κοινού, προς μία αυθαίρετη και φανταστική έννοια «θεού», όποιον νομίζει καθένας, και να διαλογιστούν, προκειμένου «να προωθήσουν τα δικαιώματα των παιδιών και την εξάλειψη της βίας κατά των παιδιών».

Όσο κι αν «χρυσώσει» κανείς την ανωτέρω συνεργασία, είναι ορατό πως οι ενέργειες μελών της Διοίκησης του ΠΣΕ εμπλέκουν τις χριστιανικές ομολογίες στις πρακτικές και στις σκοπιμότητες

της Arigatou. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, το εγχειρίδιο **Learning To Live Together**, το οποίο στοχεύει στην ηθική - διαθρησκειακή διαπαιδαγώγηση των μικρών παιδιών από την Arigatou, υποστηρίζεται και προωθείται στην Ευρώπη από μέλος του Δ.Σ. του ΠΣΕ, το οποίο μέλος, βεβαίως, η Arigatou ευχαριστεί προσωπικά.

Η υποστήριξη αυτού του Προγράμματος είναι ασύμβατη για τον Χριστιανό, επειδή **αφαιρεί από τους χριστιανούς μαθητές τη διδασχία του ενανθρωπήσαντος για την σωτηρία του κόσμου Ιησού Χριστού και τους διδάσκει τις πανθρησκειακές ιδέες της Νέας Εποχής**. Είναι σα να έρχεται ο λύκος να αποδεκατίσει το κοπάδι και κάποιος διαφημίζει, πόσο καλά επιτυγχάνει το έργο του.

Κορυφαίο δε, είναι το εξής: Σύμφωνα με το ενημερωτικό δελτίο της Arigatou, η οργάνωση προσκλήθηκε από το Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών (ΠΣΕ) και τη Unicef να **συμβάλει στην ανάπτυξη μιας σειράς από Αρχές και Εργαλεία, προκειμένου να γίνουν οι Εκκλησίες φιλικές προς τα παιδιά. Η Arigatou πρότεινε στο ΠΣΕ να εφαρμόσει το διαθρησκειακό και διαπολιτισμικό πρόγραμμα LTLT για την ηθική διαπαιδαγώγηση των παιδιών...**

Το σκεπτικό είναι να επιβληθούν αλλαγές στον τρόπο που τελείται η Θεία Λειτουργία ή στο περιεχόμενο της χριστιανικής διδασκαλίας, ενώ θα φαίνεται ότι οι «Φιλικές Εκκλησίες» αποτελούν αίτημα των παιδιών. Επιπλέον, χρησιμοποιούνται για τους σκοπούς της Arigatou τα αθώα και ανήλικα παιδιά, που εκ των πραγμάτων δεν διαθέτουν την απαιτούμενη κριτική ικανότητα να διακρίνουν και να επιλέξουν την όντως αλήθεια.

Τραγική ειρωνεία για τον χριστιανικό κόσμο, να έρχεται η Arigatou να διδάξει στις Εκκλησίες, πώς να είναι πιο φιλικές στα παιδιά, δηλ. βουδιστές, ινδουιστές και πνευματιστές - μάγοι ιεραπόστολοι να συμβουλεύουν τις χριστιανικές Εκκλησίες, πώς να συμπεριφέρονται, ώστε να κερδίσουν την προτίμηση των παιδιών και των νέων! Φαίνεται καθαρά πως η οργάνωση Arigatou επιδιώκει να διεισδύει και να αλλοιώσει την πίστη όλων των θρησκειακών χώρων, ώστε να έχει λόγο και να κατευθύνει τα πάντα προς την εκπλήρωση των οραμάτων και των σκοπών της. Βέβαια, αυτά τα οράματα δεν τα πραγματοποιεί μόνη της. Ανιχνεύει παντού συνεργάτες, μοιράζει αξιώματα και αρμοδιότητες, υποσχόμενη «ένα καλύτερο αύριο για τα παιδιά». Έτσι ανίχνευσε συνεργάτες, επίσης, και στην Ελλάδα, ενώ επιδιώκει την εφαρμογή του Προγράμματός της μέσα από τα νέα

Προγράμματα Σπουδών στα Θρησκευτικά Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυκείου.

Σημαντικό ζήτημα είναι, ποιοι χρηματοδοτούν τα διαπολιτισμικά και διαθρησκειακά προγράμματα της Arigatou, των συνεργαζόμενων με αυτήν ομάδων, καθώς και του ΠΣΕ. Η Arigatou είναι ΜΚΟ, είναι δε γνωστές οι δυσκολίες ελέγχου των χρηματοδοτήσεων. Αναφορικά με το ΠΣΕ, η μελέτη των απαρχών του οργανισμού φέρνει στο φως τη χρηματοδότησή του από τον John D. Rockefeller για την εκπλήρωση συγκεκριμένων πανθρησκειακών στόχων. Το ίδιο ίδρυμα στηρίζει επίσης τον Δαλάι Λάμα... Αυτό, όμως, είναι ένα μεγάλο θέμα που δεν είναι δυνατόν να εξεταστεί στα όρια αυτής της συνάντησης. Μία νύξη έγινε σ' αυτήν την παράμετρο.

Η Arigatou επιχειρεί να διεισδύσει στην ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία

Όμοια με την περίπτωση διείσδυσης της Arigatou στο ΠΣΕ συμβαίνει με την προσπάθεια διείσδυσής της στο χώρο της ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας. Και στις δύο περιπτώσεις βρίσκονται έμπιστα πρόσωπα που γίνονται ο συνδετικός κρίκος. Στην περίπτωση της Εκκλησίας της Ελλάδος δύο πρόσωπα, συνεργάτες της Αρχιεπισκοπής Αθηνών, παίζουν το ρόλο του μεσάζοντα με τα προγράμματα της Arigatou:

Ο κ. Άγγελος Βαλλιανάτος, Σχολικός Σύμβουλος Θεολόγων και υπεύθυνος προγραμμάτων επιμόρφωσης επιμορφωτών και εκπαιδευτικών στο Διορθόδοξο Κέντρο Πεντέλης, ένας εκ των συντακτών και αξιολογητής του Προγράμματος Σπουδών ΠΣ για τα Θρησκευτικά 2011 και 2014, είναι, επίσης, και Σύμβουλος διαθρησκειακής και ηθικής εκπαίδευσης για παιδιά στο «**The Interfaith Council on Ethics Education for Children**» - Συμβούλιο που σχεδιάζει και προωθεί πρωτοβουλίες για τη διάδοση των ιδεών και πρακτικών του Ιδρύματος, σε διάφορες χώρες του κόσμου, μέσα από Προγράμματα που αφορούν στην εκπαίδευση - διαπαιδαγώγηση των παιδιών στις κοινές ηθικές αξίες των θρησκειών. Μαζί με την κ. Αγγελική Αρώνη, εκπαιδευτικό, έφεραν το πρόγραμμα LTFT του ιδρύματος Arigatou στην Ελλάδα το 2011. Ο πρώτος με το διαθρησκειακό «**Πρόγραμμα Σπουδών στα Θρησκευτικά Δημοτικού και Γυμνασίου**» και η δεύτερη με το διαπολιτισμικό Πρόγραμμα «**Μαθαίνοντας να ζούμε μαζί... Μαθαίνοντας να παίζουμε μαζί**» .

Ο Σταύρος Γιαγκάζογλου, Σύμβουλος του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, Προϊστάμενος Γραφείου Α' του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ), Υπεύθυνος της Επιτροπής Εμπειρογνομόνων Εκπόνησης του Προγράμματος Σπουδών στα Θρησκευτικά, μέλος της νεοσυσταθείσας Επιτροπής του ΙΕΠ για την αναβάθμιση του μαθήματος των Θρησκευτικών και **διευθυντής μέχρι πρότινος του περιοδικού Θεολογία της Εκκλησίας της Ελλάδος.**

Τα σεμινάρια για το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών που διεξήχθησαν στο Διορθόδοξο Κέντρο Πεντέλης υπό την αιγίδα του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) και, επομένως, εν γνώσει του υπευθύνου Συμβούλου του ΙΕΠ για τα Θρησκευτικά και συντονιστή του ως άνω Προγράμματος κ. Σταύρου Γιαγκάζογλου, ήταν σεμινάρια του Προγράμματος LTLT της Arigatou. Αυτό βεβαιώνει η ίδια η Arigatou σε ανακοινωθέν που αναρτήθηκε, μετά τη λήξη του σεμιναρίου, μαζί με τη σχετική φωτογραφία. Μάλιστα, η οργάνωση βεβαιώνει, ότι οι καθηγητές και οι δάσκαλοι που συμμετείχαν στο σεμινάριο, ασκήθηκαν στο διαλογισμό, προφανώς για να γνωρίζουν να τον διδάξουν στους μαθητές τους.

Λίγες ημέρες μετά από την απόφαση της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου (Ιανουάριος 2016), η οποία απέρριψε το προτεινόμενο νέο Πρόγραμμα Σπουδών, διεξήχθη, με την ευκαιρία του εορτασμού των Τριών Ιεραρχών, εκδήλωση σε χώρο της Αρχιεπισκοπής, με συνδιοργανωτή φορέα το ΙΕΠ, στην οποία προβλήθηκε το Πρόγραμμα Σπουδών. Κανένας σεβασμός προς τη συνοδική απόφαση, εμπαιγμός στην εορτή των αγίων Τριών Ιεραρχών, που υπηρέτησαν την Ορθοδοξία και την ελληνική Παιδεία, και όχι την πανθηρησκεία και τα προγράμματα των βουδιστών, ινδουιστών και πνευματιστών ιεραποστόλων και της κάθε κοσμικής αντίληψης.

Κατά την ανωτέρω εκδήλωση, έγινε πρόταση να εκπαιδευτούν τα στελέχη της Αρχιεπισκοπής με το πρόγραμμα της Arigatou. Όπερ και εγένετο. Προφανώς, το πρόβλημα δεν είναι η συνάντηση, ούτε η εκμάθηση παιχνιδιών στα στελέχη των κατασκηνώσεων της Αρχιεπισκοπής. Το μείζον ζήτημα είναι, ότι μια παραθηρησκευτική οργάνωση, όπως η Arigatou, αφενός, αποκρύπτει τους σκοτεινούς πανθηρησκειακούς και συγκρητιστικούς σκοπούς της, εμφανιζόμενη με αθώο πρόσωπο, και αφετέρου, δράττεται της ευκαιρίας και εισχωρεί στο χώρο και στις δραστηριότητες της Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Βασικές ιδέες και προτάσεις του προγράμματος “Learning To Live Together” στο ελληνικό νέο Πρόγραμμα Σπουδών στα Θρησκευτικά:

Τη σχέση του ελληνικού νέου Προγράμματος Σπουδών στα Θρησκευτικά με το Πρόγραμμα Σπουδών της Arigatou βεβαιώνει η ίδια η οργάνωση, όταν αναγνώρισε πως τα σχετικά σεμινάρια που διοργάνωσε το ΙΕΠ και ο κ. Βαλλιανάτος για τους εκπαιδευτικούς, είναι σεμινάρια στο δικό της εκπαιδευτικό Πρόγραμμα “Learning To Live Together” - (LTLT) Μαθαίνοντας να ζούμε μαζί. Μάλιστα, στην ιστοσελίδα της φιλοξενεί αρκετά από αυτά τα σεμινάρια με τις φωτογραφίες τους.

Ένα δεύτερο στοιχείο είναι ότι η Arigatou προβάλλει τον κ. Βαλλιανάτο μεταξύ των μελών του Συμβουλίου που είχε την ευθύνη για τη συγγραφή του Προγράμματός της, το δε πρόσωπο αυτό είναι συγγραφέας και αξιολογητής του ελληνικού νέου Προγράμματος Σπουδών στα θρησκευτικά.

Τρίτο αποδεικτικό στοιχείο είναι η ομοιότητα των δύο προγραμμάτων σε βασικά θέματα αλλά και σε λεπτομέρειες εκάστου κειμένου. Από τις ομοιότητες αυτές χαρακτηριστικές είναι:

Σημείωση: Τα στοιχεία που παρατίθενται είναι βασισμένα στην έκδοση του αναθεωρημένου Προγράμματος Σπουδών 2014. Διαπιστώνεται ότι στην έκδοση του 2016, έχει αλλάξει η αρίθμηση των σελίδων.

Το πολυθρησκιακό περιβάλλον διδασκαλίας του LTLT και του ΠΣ

Το LTLT έχει συνταχθεί αποκλειστικά για τη διαθρησκιακή μάθηση. Ακόμη κι αν δεν υπάρχουν στο τμήμα μαθητές θρησκειών, δίδονται οδηγίες στους διδάσκοντες πώς να δημιουργήσουν διαθρησκιακές συνθήκες διδασκαλίας.

- Βεβαιωθείτε ότι οι συμμετέχοντες εκτίθενται σε άλλες θρησκευτικές πεποιθήσεις χρησιμοποιώντας εμπειρικές δραστηριότητες. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε την δραστηριότητα

Διαθρησκειακών Επισκέψεων στην σελ. 80 (του LTLT) για να τους γνωρίσετε άλλα θρησκευτικά πιστεύω και να σκεφτούν τη δική τους κατανόηση και ιδέες.

- Προσκαλέστε κάποιους από άλλες θρησκείες σε ένα διαθρησκειακό καφέ ή σε συζητήσεις, όπου οι συμμετέχοντες μπορούν να τους μιλήσουν και να μάθουν.
- Χρησιμοποιείτε ταινίες, που δείχνουν το δικαίωμα έκφρασης θρησκευτικών πεποιθήσεων. Συζητήστε με τους συμμετέχοντες τις ιδέες και τους συλλογισμούς τους επάνω στην ταινία.
- Ως μέρος της αυτο-αξιολόγησής τους, ζητείστε από τους συμμετέχοντες να συναντήσουν κάποιον, ο οποίος έχει διαφορετικά θρησκευτικά πιστεύω από τους ίδιους και να μάθουν από αυτόν, σχετικά με τις δικές του θρησκευτικές πεποιθήσεις (συνέντευξη).
- Χρησιμοποιείτε εικόνες από άλλα θρησκευτικά έθιμα και εξερευνήστε τον σκοπό και το νόημά τους.
- Δημιουργείστε ένα γκρουπ από μεσολαβητές από διαφορετικά θρησκευτικά υπόβαθρα.
- Εξερευνείστε διαφορές και ομοιότητες μέσα στο θρησκευτικό γκρουπ που ήδη υπάρχει – μήπως υπάρχουν διαφορετικά δόγματα ή εθνικότητες? Συζητείστε πώς αυτές οι διαφορές επηρεάζουν την θρησκευτική ταυτότητα των συμμετεχόντων».

Με βάση τις ανωτέρω οδηγίες το αναθεωρημένο

Πρόγραμμα Σπουδών (ΠΣ) του 2014 επισημαίνει:

- «Οι μαθητές και οι μαθήτριες χρειάζονται μάθηση “μέσα από τη θρησκεία”, η οποία θα τους επιτρέψει να συνομιλήσουν με τη ζωντανή πραγματικότητα που αυτή αντιπροσωπεύει σήμερα...».
- Το ΜτΘ «να συνεισφέρει δημιουργικά στον ελεύθερο και υπεύθυνο αυτοπροσδιορισμό της προσωπικότητας των μαθητών».
- Το ΜτΘ «να συντελέσει στη γνωριμία, στην κριτική κατανόηση, στον σεβασμό και στο διάλογο μεταξύ

των ανθρώπων με διαφορετικές απόψεις, αντιλήψεις ή δεσμεύσεις πάνω σε ζητήματα πίστης και ηθικού προσανατολισμού».

- Οι μαθητές προσκαλούνται σε μια υπαρκτική συνομιλία με το περιεχόμενο όλων των Βασικών Θεμάτων της Θεματικής ενότητας και στην εύρεση προσωπικού νοήματος σ' αυτά».
- «Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να σχεδιάσει και να οργανώσει δημιουργικές δραστηριότητες και στρατηγικές διαλόγου, που δίνουν την ευκαιρία στους μαθητές να εκφραστούν προσωπικά, να τολμήσουν να κινηθούν προς τον άλλον χωρίς προκαταλήψεις και να εξετάσουν διαφορετικές ιδέες και εκδοχές για την αλήθεια».
- «Δεν έχει κανένα νόημα να παρουσιάζονται οι θρησκείες... ως κλειστά συστήματα πίστης... Στο νέο ΠΣ επιχειρείται η ανάδειξη του δυναμικού και εξελικτικού χαρακτήρα των θρησκειών, αφού οι μαθητές καλούνται να τις κατανοήσουν».
- Με βάση τη θέση της κατανόησης, προτείνονται παιχνίδια ρόλων: «Μια οικογένεια μουσουλμάνων υποδέχεται και περιποιείται μια οικογένεια χριστιανών στο σπίτι της την ημέρα του Ιντ».
- «Οι μαθητές βρίσκουν από το διαδίκτυο και παρουσιάζουν έθιμα και εικόνες θρησκευτικών γιορτών από όλο τον κόσμο» κατασκευάζουν «πόστερ με τα σύμβολα των θρησκειών του κόσμου», «συλλέγουν σύμβολα από άλλες θρησκείες: ο τροχός της ζωής, Μάνταλα (Ινδουισμός), γιν και γιανγκ (Ταοϊσμός) κ.α. Κάθε μαθητής επιλέγει ένα και το χρωματίζει όπως θέλει. Από το βάθος ακούγεται μουσική. Στη συνέχεια εκφράζουν γύρω από τα χρώματα που διάλεξαν, αισθήματα, σκέψεις κ.α.».
- Προτείνονται διαθρησκειακές επισκέψεις, πραγματικές και εικονικές».
- «Δημιουργικές τεχνικές: δημιουργία κολλάζ, πόστερ, ζωγραφική, φωτογραφίες».
- «Μουσική και διαλογισμός. Ακούν με κλειστά μάτια.

Στοχάζονται. Ανακοινώνουν και συζητούν» κ.α.
Το ΠΣ εφαρμόζει τις οδηγίες του προγράμματος LTLT «με θρησκευτική ευλάβεια». Προκειμένου να υπάρξει το απαιτούμενο «διαθρησκειακό περιβάλλον», συνεξετάζει, ταυτόχρονα και με αυθαίρετο συνδυασμό στοιχείων, τα επιμέρους θέματα που αφορούν τον Χριστιανισμό, τον Ιουδαϊσμό, το Ισλάμ, τον Ινδουισμό, το Βουδισμό, τον Ταοϊσμό - στη δε Α' γυμνασίου προστίθεται και ο Κομφουκιανισμός. Ενώ το υπό εξέταση θέμα αφορά π.χ. τον Χριστιανισμό, κατά την επεξεργασία του, συσχετίζεται με ετερόκλητες πληροφορίες, अपαράδεκτες για τη θεολογική αλήθεια, τις οποίες όμως ο εκπαιδευτικός και οι μαθητές αναγκάζονται χάριν του ΠΣ να παραβλέψουν. Για παράδειγμα, στην Γ' Δημοτικού, στη θεματική ενότητα 2, «Η χαρά της γιορτής», στη στήλη «Βασικά θέματα» συναντώνται:

I.Χαιρόμαστε γιορτάζοντας

i. Μέρρες γιορτής των Χριστιανών:

Κάθε μέρα ένας άγιος

Η χαρά της πανήγυρης

Οι πόλεις γιορτάζουν τον άγιό τους

ii. Τα ελληνικά σχολεία γιορτάζουν:

Η γιορτή των τριών Ιεραρχών

II. Γιορτές θρησκειών του κόσμου

i. Ρος Ασανά: Η αρχή της χρονιάς για τους Εβραίους

(σύμβολα: ρόδια, μέλι,

ένα καινούργιο ρούχο)

ii. Ιντ αλ-φιτρ: Το τέλος του Ramadan των Μουσουλμάνων

(ελεημοσύνη,

επισκέψεις, ευχές)

III. Αναγνωρίζοντας σύμβολα και ονόματα του Θεού

i. Από τον Χριστιανισμό:

Ο σταυρός

Ο ιχθύς

Η ναυς

Η άμπελος

ii. Από τις άλλες θρησκείες:

Το άστρο του Δαβίδ, η ημισέληνος, αραβούργημα με το όνομα του Αλλάχ,

η ινδουιστική σβάστικα, το γιν και το γιανγκ, ο λωτός

IV. Το όνομα του Θεού των Μουσουλμάνων και των Εβραίων

i. 99 ονόματα για τον Αλλάχ

ii. Γιαχβέ, Αδωνάι, Ελοχίμ

Οι «τρεις μέγιστοι φωστήρες της τρισηλίου θεότητας» συνεξετάζονται με δοξασίες ειδωλολατρικών θρησκειών, ο δε σταυρός, το «όπλο κατά του διαβόλου», συνεξετάζεται με χώρους εγκλωβισμένους στις πλεκτάνες και απάτες του. Στην Γ' Δημοτικού, στη θεματική ενότητα 3, Κυριακή: Μια σημαντική ημέρα της εβδομάδας» στη στήλη «Βασικά θέματα» συναντώνται:

I. Μια διαφορετική ημέρα:

Μέρα αργίας ή μέρα γιορτής;

II. Η Κυριακή των Χριστιανών

Η Θεία Λειτουργία στην εκκλησία

Γιατί η «Κυριακή»;

Σύναξη και λειτουργία της Εκκλησίας

Ναός, Σταυρός, καμπάνες

Ιερέας, ψάλτες, πιστοί

Κεριά, εικόνες

III. Το Σάββατο

των Εβραίων

Συνάθροιση και προσευχή των πιστών στη Συναγωγή

Γιατί το «Σάββατο»;

Τορά, Ραβίνος,

Μενορά, Κιπά

IV. Η Παρασκευή των Μουσουλμάνων

Συνάθροιση και προσευχή των πιστών στο Τζαμί

Γιατί η «Παρασκευή»;

Το κάλεσμα σε προσευχή του μουεζίνη από τον Μιναρέ

Κοράνιο, Ιμάμης

Νίψεις προσώπου, χεριών και ποδιών, ανυποδησία

Στο ίδιο θέμα, στο ΠΣ 2011 υπάρχουν, εν συνεχεία, οι παρακάτω πληροφορίες, οι οποίες απαλείφθηκαν από το επονομαζόμενο «αναθεωρημένο» ΠΣ 2014, ρίχνοντας έτσι «στάχτη στα μάτια» εκείνων που το μελετούν:

«μάσπαχ,
κατεύθυνση προσευχής, κήρυγμα)
ν. Σύμβολα θρησκειών του κόσμου: Ο σταυρός, ο ιχθύς, η
άμπελος, ο πέλεκυς, τα
ο άστρο του Δαβίδ, η Μενορά,
η ημισέληνος, το όνομα του Αλλάχ,
η σβάστικα (Ινδοϊσμός- Τζαϊνισμός),
το γιν και το γιανγκ, το ωμ,
ο τροχός της διδασκαλίας του Βούδα (ντάρμα), ο λωτός,
το σύμβολο της μη βίας (αχίμζα)».

Ως γνωστόν, η συνεξέταση του Χριστιανισμού και των θρησκειών από μόνη της εμπεδώνει την εσφαλμένη ιδέα, πως πρόκειται για κοινούς τόπους και οδηγεί στο συγκρητισμό. Μολονότι είναι θεολογικά και παιδαγωγικά απαράδεκτη, όμως επιβάλλεται από τις οδηγίες του προγράμματος LTLT.

Αντίστοιχες αναλύσεις επιβάλλονται και υπάρχουν σχεδόν στο σύνολο του ΠΣ. Στο LTLT οι «διαφορετικές θρησκείες και κοσμικές παραδόσεις... αποτελούν πηγή υλικού» του προγράμματος. Στο ΠΣ αντιμετωπίζονται «ως ποικιλία θρησκευτικών προσανατολισμών», ως ένα σύνολο που του αποδίδει διάφορα ονόματα: «θρησκεία», «ο κόσμος της θρησκείας», «θρησκευτικές παραδόσεις», «θρησκευτικό φαινόμενο στην πολυμορφία του», «οι θρησκείες του κόσμου».

Η δημιουργία συγκρητιστικού σκηνικού είναι σκόπιμη. Γι' αυτό το LTLT επιμένει στην αποκλειστική διαθρησκειακή μάθηση, φθάνει δε στο σημείο να επισημαίνει πως ακόμη και οι χώροι διδασκαλίας δεν πρέπει να παραπέμπουν σε ιδέα συγκεκριμένης θρησκείας: «Βεβαιωθείτε ότι τα δωμάτια που θα χρησιμοποιηθούν δεν έχουν θρησκευτικά αντικείμενα από μία συγκεκριμένη θρησκεία. Ο χώρος

πρέπει να είναι ουδέτερος και να καλωσορίζει όλες τις πεποιθήσεις και τους τρόπους σκέψης». Αντίστοιχα, οι συντάκτες του ΠΣ θεωρούν τη διδασκαλία, με βάση τις αρχές της Ορθόδοξης Εκκλησίας, «μονοφωνία», «ιδεολογικό εγκιβωτισμό σε απολυτοποιημένες ερμηνείες και στάσεις ζωής».

Πολύ σημαντικό είναι ότι το παιδί στα νέα Προγράμματα βγαίνει έξω από την πίστη και την Εκκλησία του στέκεται ως ουδέτερη ύπαρξη ως να μην είναι βαπτισμένο στον Χριστό και έχει απέναντί του και σε ίσες αποστάσεις τη διδασκαλία της Ορθοδοξίας (λειπή) τις χριστιανικές ομολογίες και τις θρησκείες και όλη αυτή η θρησκευτική ποικιλία που μεθοδευμένα του προσφέρεται από 8-9 ετών το κατευθύνει με τον αναστοχασμό τον προβληματισμό και την αμβισβήτηση των πάντων σε ένα άδειασμα από αυτό που πίστευε ή πιστεύει και σε ένα ξαναγέμισμα με στοιχεία όλων των θρησκειών που τις διδάσκεται ισότιμα ισάξια και χωρίς αξιολόγησή τους. Ένα παιδί που δεν έχει ακόμη αναπτυγμένη την κρίση και τη διάκριση δεν θα αποπροσανατολισθεί εύκολα και δεν θα δεχθεί ισχυρή δόση θρησκευτικού συγκρητισμού και σύγχυσης; Αυτό είναι το έργο της Αριγκάτου. Η δημιουργία μιας διαθρησκειακής συνείδησης όπου όλες οι θρησκείες είναι ίδιες ισάξιες προσφέρουν λύτρωση και σωτηρία και φυσικά προσφέρουν συναδέλφωση των ανθρώπων και των λαών. Αυτό είναι το προστάδιο της πανθρησκείας. Γι αυτό το έργο της λαμβάνει και προσφέρει τόσες αμοιβές που κανείς δεν γνωρίζει από διάσημους χρηματιστές που σχεδιάζουν το παζλ της Νέας Τάξης με τους ίδιους ως ηγέτες!!!

Ενδεικτικός πίνακας όμοιων εννοιολογικά αποσπασμάτων των Προγραμμάτων LTLT και ΠΣ

LEARNING TO LIVE TOGETHER (LTLT)	Π.Σ. ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ – ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
<p>«Να παρέχει εργαλεία στους παιδαγωγούς προκειμένου να δουλέψουν με την διαπολιτισμική και διαθρησκευτική μάθηση σε διαφορετικές περιοχές και ποικιλόμορφα περιβάλλοντα», LTLT σελ. χ(10/244)</p> <p>«Το LTLT - MNZM αναπτύχθηκε για χρήση σε διαφορετικά θρησκευτικά και κοσμικά περιβάλλοντα, ως πηγή για όποιον ενδιαφέρεται να προωθήσει την ηθική και τις αξίες. Ο στόχος ήταν ν' αναπτυχθεί μία πηγή που θα ήταν σχετική σε παγκόσμιο επίπεδο και αρκετά ευέλικτο ώστε να μπορεί να αφομοιωθεί μέσα σε διαφορετικά πολιτιστικά και κοινωνικά περιβάλλοντα» (LTLT, σελ. 2).</p>	<p>«... περιλαμβάνονται προτεινόμενα και διαθέσιμα διδακτικά θέματα, μαθησιακές δραστηριότητες και εκπαιδευτικά υλικά που επιβάλλεται να τροποποιούνται κατά τον σχεδιασμό της διδασκαλίας ανάλογα με τις συγκεκριμένες συνθήκες σε κάθε τάξη και τις ανάγκες των μαθητών. Η διαφοροποίηση της διδασκαλίας ως διαδικασία προσαρμογής στις εκάστοτε συνθήκες είναι θεμελιώδης άξονας στη νέα διδακτική πρόταση», ΠΣ σελ.17</p>

«Το Διαθρησκειακό Συμβούλιο προωθεί ένα καινούριο και δυναμικό τρόπο σκέψης πάνω στην ηθική σε μία παγκόσμια πλουραλιστική κοινωνία. Αυτό είναι κάτι που όλες οι θρησκείες και κοινωνίες μπορούν να κάνουν ανεξάρτητα. Αυτό που είναι μοναδικό σε αυτή την πρωτοβουλία είναι ότι γίνεται διαθρησκειακά» (LTLT, σελ. 14).

« υ π ογραμμίζει ... τις διαπιστώσεις γύρω από την πολυπολιτισμική, πολυφυλετική και πολυθρησκειακή δομή των σύγχρονων κοινωνιών και καταλήγει στη συνειδητοποίηση της ανάγκης για διαχριστιανική και διαθρησκειακή επικοινωνία» ΠΣ σελ.10-11

«Η θρησκευτική εκπαίδευση καλείται να υ π ηρετήσει έναν «θρησκευτικό γραμματισμό», ο οποίος θα πρέπει να βασίζεται σε κοινωνικά προστάγματα καθολικού χαρακτήρα, όπως είναι πρώτα και κύρια ο πολιτισμικός εκλιματισμός του μαθητή» ΠΣ σελ.16

Καλλιεργώντας μία πνευματικότητα που θα οδηγήσει με φυσικό τρόπο στον σεβασμό προς τις άλλες θρησκείες και επιδιώκει την αμοιβαία κατανόηση και την αλληλεπίδραση μεταξύ διαφορετικών θρησκευτικών πεποιθήσεων, και έχει ως αποτέλεσμα στον εμπλουτισμό της θρησκευτικής κουλτούρας που βρίσκεται ριζωμένη σε κάθε θρησκευτική παράδοση. LTLT, σελ. 21

«Με προϋπόθεση τη διευρυμένη θεώρηση της θρησκευτικής γνώσης, το ΠΣ του ΜτΘ φαίνεται ότι αποτελεί ένα πεδίο όπου αίρεται η διαζευκτική θεώρηση των προσανατολισμών και υλοποιείται η σύνθεσή τους, καθώς σχετίζονται με την καλλιέργεια αξιών και στάσεων γύρω από την προσωπική ταυτότητα, την οικουμενική συνείδηση, την κοινωνία και επικοινωνία με τους εγγύς και τους μακρὰν «άλλους, τις πολιτισμικές αξίες... την καλλιέργεια και προώθηση μιας συνειδητής διαπολιτισμικής επικοινωνίας, καθώς και του διαλόγου, της συνεργασίας και της συλλογικής πρωτοβουλίας» ΠΣ σελ. 18-19

«Σε αυτή τη νέα προοπτική του, το ΠΣ... επιτρέπει στο ΜτΘ να υπηρετήσει τη μετάβαση του μαθητή από το ατομικό φρόνημα στον κοινό λόγο και από το γράμμα στο πνεύμα της θρησκείας, δηλαδή στο υπαρχιακό, λατρευτικό, κοινωνικό και πολιτισμικό αξιακό της αντίκρισμα – εκεί όπου... συνυφαίνονται σε ένα ενιαίο και αδιάσπαστο σύνολο» ΠΣ σελ.23

<p>Ενδοσκοπική μάθηση Η ενδοσκοπηση μπορεί να γίνει είτε ατομικά είτε σε ομάδες. Τεχνικές όπως ο διαλογισμός, οι σιωπηλές στιγμές ή ο ποιαδή ποτε άλλη στοχαστική πρακτική, βοηθά τους συμμετέχοντες να δημιουργήσουν μία αυτοστοχαστική εμπειρία. <u>LTLT</u>, σελ. 29</p>	<p>Ο τρόπος γνώσης που υπηρετεί και καλλιεργεί το χειραφετικό ενδιαφέρον των μαθητών είναι ο κριτικός ή ο αυτοστοχαστικός τρόπος», ΠΣ σελ. 22</p>
<p>Διαλογισμός – ο διαλογισμός μπορεί να βοηθήσει τα παιδιά να ηρεμήσουν, βελτιώνει την αυτοσυγκέντρωσή τους, και καλλιεργεί την σωματική και διανοητική τους ευεξία. Οι διαλογιστικές τεχνικές συμπεριλαμβάνουν συλλογιστικές πρακτικές που δημιουργούν μεγαλύτερη επίγνωση των σκέψεων, επιθυμιών και αισθήσεων. Περπάτημα ή διαλογισμός επιμέλειας. Μέσα από τον διαλογισμό, τα παιδιά μπορούν να μάθουν πώς να ελέγχουν τον θυμό, το άγχος και τον εκνευρισμό <u>LTLT</u>, σελ. 30</p> <p>«Διαλογισμός πάνω στον εαυτό μου» σελ.99-100 Εξηγήσεις τι είναι τα μάνταλα και πώς να τα χρησιμοποιούν (σελ 106).</p>	<p>«Μουσική και διαλογισμός (Ακούν μουσική με κλειστά μάτια . Στοχάζονται . Ανακοινώνουν και συζητούν)», ΟΔ.ΕΚΠ. σελ. 158</p>

<p>Βεβαιωθείτε ότι τα δωμάτια που θα χρησιμοποιηθούν δεν έχουν θρησκευτικά αντικείμενα από μία συγκεκριμένη θρησκεία. Ο χώρος πρέπει να είναι ουδέτερος και να καλωσορίζει όλες τις πεποιθήσεις και τους τρόπους σκέψης. <u>LTLT</u>, σελ. 32</p>	
<p>ταύτιση του Θεού με τους πνευματικούς δασκάλους <u>LTLT</u>, σελ.8</p> <p>Ο Χριστός συνεξετάζεται μαζί με τους δασκάλους των θρησκειών και αντίστοιχα, όλα τα θέματα των θρησκειών σελ.113</p>	<p>Ο Χριστός συνεξετάζεται μαζί με τους δασκάλους των θρησκειών και αντίστοιχα, όλα τα θέματα των θρησκειών ΠΣ σελ. 68-69</p>
<p>κατασκευή μάνταλα <u>LTLT</u>, σελ. 106</p>	<p>«Οι μαθητές συλλέγουν σύμβολα από άλλες θρησκείες: ο τροχός της ζωής, Μάνταλα (Ινδουισμός), γιν και γιαγκ (Ταιοϊσμός) κ.ά. Κάθε μαθητής επιλέγει ένα και το χρωματίζει» <u>ΠΣ</u>, σελ.38-39.</p>
<p>διαθρησκειακούς διαλόγους <u>LTLT</u>, σελ.122</p>	<p>Π.Σ. 138-139</p>

βίωση διαθησκευακών ιδεών μέσα από παιχνίδια, κάρτες, παιχνίδια ρόλων LTLT, σελ. 31, 85, 139-148, 175-178.

Σε μια κάρτα: «τι μου αρέσει να κάνω». Οι κάρτες στον πίνακα. Συζήτηση για τη σχέση ενδιαφερόντων – χαρισμάτων. Ομαδοποίηση. Δράση των ομάδων (I.iv)

4. Οι μαθητές σε κύκλο με μουσική υπόκρουση: Ο καθένας δίνει μία κάρτα με το όνομά του στον διπλανό του, που γράφει ένα χάρισμά του μόλις η μουσική σταματά. Στο τέλος ο καθένας παίρνει τη δική του κάρτα (I.iii) ΠΣ. σελ. 57 Οδηγός Εκπαιδευτικού σελ. 155-157

<p>Ο σεβασμός για τους ανθρώπους διαφόρων θρησκειών, κουλτούρας και πολιτισμών αναπτύσσεται και καλλιεργείται βάζοντας τον εαυτό μας στην θέση του άλλου- να μάθουμε έτσι τι σημαίνει ενσυναίσθηση. Ο σεβασμός και η ενσυναίσθηση οδηγούν σε μεγαλύτερη επίγνωση της ατομικής και συλλογικής ευθύνης και δρουν με βάση αυτήν, κι έτσι οδηγούνται στην ανεκτικότητα και την συμφιλίωση. Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια φρουρείται και διατηρείται όταν γνωρίζουμε τις εμπειρίες και τις πραγματικότητες, τις ιστορίες και αναμνήσεις, που κουβαλούν τα ανθρώπινα όντα, και όταν δουλεύουμε για την ειρήνη, δικαιοσύνη, ισότητα, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την αρμονική συνύπαρξη» LTLT σελ.22</p> <p>προτάσεις ενσυναίσθησης LTLT, σελ. 33, 86, 192-193, 216.</p>	<p>«τα σαφή εκπαιδευτικά κριτήρια και οι συνακόλουθοι εκπαιδευτικοί στόχοι, όπως η ευαισθησία, ο σεβασμός, η ανοχή η ενσυναίσθηση ΠΣ σελ. 29, 35 κ.α.</p> <p>Παιχνίδι ενσυναίσθησης: τα παιδιά σε ομάδες μιλούν για τα συναισθήματα των διωκόμενων, καθώς και την επίδειξη αλληλεγγύης και συμπαράστασης μεταξύ συνανθρώπων σε αντίστοιχες περιστάσεις Π.Σ σελ. 85</p>
<p>διαθρησκειακές εργασίες, επισκέψεις LTLT, σελ.29, 79-82</p>	<p>Οδηγός Εκπαιδευτικού σελ. 152-153</p>
<p>αρμονίας των θρησκειών LTLT σελ. 21</p>	<p>ΠΣ σελ. 34, 35 κ.α.</p>

<p>LTLT, σελ. 29: «σύνθεση τραγουδιών, κολάζ, τον χρωματισμό φανέλων, το σχέδιο, το φτιάξιμο ταινίας, φωτογραφίες, ή το γράψιμο ποιημάτων και ιστοριών»,</p>	<p>οι μαθητές «βρίσκουν από το διαδίκτυο και παρουσιάζουν στην τάξη χώρους προσευχής (τζαμιά, ναούς, βωμούς, παγόδες κ.α.) και εικόνες ανθρώπων που προσεύχονται από όλο τον κόσμο. Τις εντάσσουν σε ένα κολάζ με αντίστοιχες φωτογραφίες και σύμβολα» ΠΣ, σελ.51.</p>
<p>«Το μαθησιακό μονοπάτι θα πρέπει επίσης να επιτρέπει μία διαδικασία ανακάλυψης που ενθαρρύνει την θετική στάση και συμπεριφορά που θα διευκολύνει την κοινή διαβίωση, τον σεβασμό για διαφορετικές κουλτούρες και θρησκείες, ώστε μαζί να μεταμορφώσουμε και να μοιραστούμε τον πλουραλιστικό μας κόσμο» LTLT σελ.22</p>	<p>«4α. Το ΠΣ Διαδικασίας και η σύνθεση των κατευθύνσεων», σελ. 18-19 «Οι αλλαγές στα Αναλυτικά Προγράμματα: Από το Πρόγραμμα περιεχομένων στο Πρόγραμμα διαδικασίας», ΟΔ.ΕΚΠ. σελ. 41-45. «Τα χαρακτηριστικά του Προγράμματος Σπουδών διαδικασίας», ΟΔ.ΕΚΠ. σελ. 45-49</p>
<p>«Τέσσερις διαστάσεις ευθύνης ... οι αξίες και η πίστη διδάσκονται και μαθαίνονται με τρόπο που δείχνει σεβασμό στους άλλους και στην διαφορετικότητα του άλλου» LTLT σελ.16</p>	<p>« Οι μαθητές ... να διαμορφώσουν στάσεις αποδοχής, επικοινωνίας και σεβασμού προς τον θρησκευτικά και πολιτιστικά “άλλο” » ΠΣ σελ.50</p>
<p>όλες οι θρησκείες πηγάζουν από την ίδια πηγή LTLT σελ.14</p>	<p>ΠΣ σελ. 98</p>

Το ΠΣ αντιγράφει το LTLT και μεθοδικά οδηγεί τους μαθητές στην πανθρησκεία.

Προτείνει συγκρητιστικές δραστηριότητες:

- Οι μαθητές «βρίσκουν από το διαδίκτυο και παρουσιάζουν έθιμα και εικόνες θρησκευτικών γιορτών από όλο τον κόσμο».
- «Κατασκευή πόστερ με τα σύμβολα των θρησκειών του κόσμου».
- «Οι μαθητές συλλέγουν σύμβολα από άλλες θρησκείες: ο τροχός της ζωής, Μάνταλα (Ινδουισμός), γιν και γιανγκ (Ταοϊσμός) κ.ά. Κάθε μαθητής επιλέγει ένα και το χρωματίζει».
- «Συζητούν σε ομάδες για το τι θα ήθελαν να μάθουν για τους λατρευτικούς χώρους των τριών θρησκειών».
- Τα μικρά παιδιά καλούνται, μεταξύ άλλων, να ερευνήσουν το θέμα «ο ρόλος των κληρικών, των ιμάμηδων, των ραβίνων και των πιστών στη διάρκεια της προσευχής στους τόπους λατρείας».
- Έρευνα: Τρόποι προσευχής των μονοθεϊστικών θρησκειών στους τόπους λατρείας του Θεού (στάση, χειρονομίες κ.ά.)
- Προβολή video με προσευχόμενους από όλο τον κόσμο: Έκφραση σκέψεων και συναισθημάτων.
- οι μαθητές «βρίσκουν από το διαδίκτυο και παρουσιάζουν στην τάξη χώρους προσευχής (τζαμά, ναούς, βωμούς, παγόδες κ.α.) και εικόνες ανθρώπων που προσεύχονται από όλο τον κόσμο. Τις εντάσσουν σε ένα κολλάζ με αντίστοιχες φωτογραφίες και σύμβολα».
- «Αναζητούμε τι θα είχαμε να μάθουμε από τους κανόνες των θρησκειών».
- Στη ΘΕ4. «η Θεία Ευχαριστία: Πηγή και κορύφωση της ζωής της Εκκλησίας», «Λατρευτικές πράξεις στη ζωή άλλων θρησκειών, «Το ψωμί και το κρασί σε άλλες λατρευτικές παραδόσεις».
- «φτιάχνουν ένα κολλάζ-ψηφιδωτό χρησιμοποιώντας υλικό από όσο περισσότερα πράγματα μάθαμε τη φετινή χρονιά/εκτός από τον Χριστιανισμό – και για τις άλλες ομολογίες / θρησκείες (φωτογραφίες ναών, ονόματα κοινοτήτων, σύμβολα και χρώματα θρησκειών, αγάλματα, εικόνες κ.ά.): στο κέντρο γράφουν ένα σύνθημα/τίτλο ενότητας που θα συναποφασίσουν».
- Project: Το καντήλι στις 3 μονοθεϊστικές θρησκείες (χρήση

- υλικών και σημασία τους, φωτογραφίες, παραμύθια, ιστορίες, αναφορές από την οικογενειακή παράδοση κ.ά.).
- Project: Δημιουργία ενός οδηγού γνωριμίας με τόπους λατρείας των τριών αβρααμικών θρησκειών.
 - «Επίλυση προβλήματος: Η σημασία των συμβόλων των ανατολικών θρησκειών», «Κατασκευή και ανάρτηση ημερολογίου γιορτών από ανατολικές θρησκείες».
 - «Κείμενά μου – θησαυροί μου»: Αποφθέγματα από τις θρησκείες».
 - Οι μαθητές «αποτιμούν τη διδασκαλία των άλλων θρησκειών για τον άνθρωπο και τη σχέση του με τον Θεό, τους συνανθρώπους του και τον κόσμο «α. Ο σεβασμός προς τους μεγαλύτερους στο Ισλάμ, β. Ο σεβασμός προς τα πλάσματα του Θεού στις θρησκείες της Ανατολής».
 - «Ναοί, τζαμιά, συναγωγές κ.ά. στις ευρωπαϊκές χώρες».
 - «Κείμενά μου – οι θησαυροί μου»: Επιλογή και καταγραφή αποφθεγμάτων θρησκειών για τον διάλογο και τον σεβασμό του άλλου».
 - «Η συνάντηση των τριών μονοθεϊστικών θρησκειών στην Ευρώπη»
 - «Επίλυση προβλήματος: Ποιες αξίες των θρησκειών τους έκαναν πράξη;»
 - «Δημιουργία ενός ανθολογίου-λευκώματος με θέμα την ελπίδα σε όλες τις θρησκείες»

Για την ΠΕΘ
Ελένη Βασσάλου, Θεολόγος
Υπεύθυνη επί των αιρέσεων»

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

+ ό Πειραιώς ΣΕΡΑΦΕΙΜ